

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

GULISTON DAVLAT UNIVERSITETI

Tabiiy fanlar fakulteti
“Ekologiya va geografiya” kafedrası

“Tasdiqlayman”
Tabiiy fanlari fakulteti dekani
_____ **A.U. Yuldashov**
“ ____ ” _____ **2020-yil**

“AHOLI GEOGRAFIYASI VA DEMOGRAFIYA ASOSLARI”
KURSIDAN MUSTAQIL TA'LIM UCHUN
USLUBIY KO'RSATMA
(2-kurs uchun)

Bilim sohasi: 100000 – Gumanitar

Ta'lim sohasi: 110000 –Pedagogika

Ta'lim yo'nalishi: 5110500 – Geografiya o'qitish metodikasi

Mashg'ulot turi	Ajratilgan soat	Semestr
Mustaqil ta'lim	64	3-4

Xidiraliyev K.E. “Aholi geografiyasi va demografiya asoslari” kursidan mustaqil ta’lim uchun uslubiy ko’rsatma (2-kurs uchun). Guliston. GulDU-2020. 6 bet.

Ushbu uslubiy ko’rsatma “Aholi geografiyasi va demografiya asoslari” fanini o’rganayotgan Oliy va o’rta maxsus ta’lim muassasalari talabalari, o’quvchilari va o’qituvchilari uchun mo’ljallangan.

Tuzuvchi:

Xidiraliyev K.E. GulDU “Ekologiya va geografiya” kafedrası dotsenti, g.f.n.

Taqrizchilar:

“Ekologiya va geografiya” kafedrası mudiri g.f.n., dotsent Karshibayeva L.K.

“Ekologiya va geografiya” kafedrası katta o’qituvchisi Axunboboyev M.M.

Uslubiy ko’rsatma Guliston davlat universiteti kengashi tomonidan nashrga tavsiya qilingan (27.08.2020 yil, 1-sonli bayonnoma).

KIRISH

Talabalar tomonidan mustaqil ishning bajarilishi professional tayyorgarlikni muhim bosqichi hisoblanadi, chunki ularda mustaqil ijodiy ishlashni shakllanishiga, ilmiy tadqiqot elementlarini anglashga, ilmiy adabiyotlarni o'qish va tahlil qilishga yordam beradi.

Talaba mustaqil ish tizimini bajarish jarayonida undan ham murakkabroq bo'lgan vazifani – mustaqil ishni, malakaviy bitiruv ishini bajarish uchun, nazariyalarni anglash, ularni umumlashtirish va amaliyotda qo'llab mustaqil ilmiy-tadqiqot faoliyatni boshlashga tayyorgarlik ko'radi. Mustaqil ishni tayyorlash talabada axborotlarni analitik fikrlashni rivojlanishiga va natijada tayyor mutaxassis bo'lib etishishiga olib kelishi kerak.

Mustaqil ish talabadan fanning turli mavzulari bo'yicha nazariya va amaliyotda olgan bilimlarini mustahkamlashni, yanada chuqurlashtirishni va umumlashtirishni talab qiladi. Har bir tanlangan mustaqil ish mavzusi ilmiylikni, zamonaviylikni talab qiladi, chunki har bir topshiriqda yangilik elementlari bo'lishi lozim. Mustaqil ishni foydasini eng muhim omillari uning individualligi va talabaning qiziqishi va qobiliyatiga qarab umumiy talablarni pasaytirmagan holatda berilishi hisoblanadi.

Ekologiya va geografiya kafedresi 5110500-geografiya o'qitish metodikasi yo'nalishining 2-kurs talabalari uchun mo'ljallangan ushbu uslubiy ko'rsatma 20 ga yaqin mavzudan tashkil topgan bo'lib, aholi geografiyasi va demografiya asoslari faniga bag'ishlangan. Mustaqil ish qo'lyozma holida bajariladi.

Mustaqil ishning maqsadi

Mustaqil ish-o'quv jarayonining muhim va asosiy bir qismi bo'lib, oliy o'quv yurti o'quv rejasiga kiritilgan. Mustaqil ishni o'qituvchi rahbarligida talabalarning mustaqil bajarishiga mo'ljallangan o'quv-uslubiy va ilmiy ishidir.

Mustaqil ish talabalarni olgan nazariy va amaliy bilimlarini mustaqil va keng doirada chuqur o'zlashtirishiga, hamda fan sohasidagi ilmiy adabiyot manbalari bilan tanishish va ulardan to'g'ri foydalana bilish, eksperimental izlanish olib borish qobiliyatini oshirishda asosiy omillardan biri bo'lib xizmat qiladi.

Mustaqil ishning oxirida talaba mavzuga doir foydalanilgan adabiyotlar ro'yxatini keltiradi. Ro'yxatda foydalanilgan adabiyotlar muallifi, adabiyotning nomi, nashriyotning nomi, nashr etilgan yili va adabiyot qaysi tilda yozilgan bo'lsa shu tilda aniq va to'g'ri ko'rsatilishi kerak.

O'qituvchi mustaqil ishga baho berishi bilan birga, unda qo'yilgan masalalarni to'la va ilmiy-uslubiy asosda amalga oshirganligi, hamda ishni ijobiy tomonlari va qilingan xulosaning to'g'riligiga e'tibor berishligi zarur.

Mustaqil ishning bajarmagan yoki himoya qila olmagan talaba qarzidor hisoblanadi. Himoyadan o'ta olmagan talabaga qayta himoya qilishi uchun vaqt beril

Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakli va mazmuni

“Aholi geografiyasi va demografiya asoslari” kursi bo'yicha darslik va o'quv qo'llanmalarining boblari va mavzularini o'rganish. “Aholi geografiyasi va demografiya asoslari” fanidan nazariy va amaliy mashg'ulotlar o'tish davomida talabalarni ijodiy jarayonga yo'naltirish, ularni tashkil qilish, mustaqil ishlashga o'rgatish, mashqlar bajarish.

“AHOLI GEOGRAFIYASI VA DEMOGRAFIYA ASOSLARI” fanidan mustaqil ta'limga 3-4-Semestrlarda 64 soat ajratilgan.

Mustaqil ta'lim mavzulari:

T/r	Mavzular	Soatlari hajmi
1	Aholi sonining davriy o'zgarish xususiyatlari	4
2	Aholi va uni ro'yxatga olish jarayoni.	4
3	Aholining tabiiy ko'payish jarayoniga ta'sir etuvchi omillar	4
4	Aholining zamonaviy migratsion harakatlari.	4
5	Demografik portlash va demografik tanglik jarayonlari	4
6	Xalqaro migratsiya va uning sabab hamda oqibatlari.	4
7	O'zbekiston aholisining milliy va diniy tarkibi.	4
8	Etno-konfessional tarkibning shakllanish xususiyatlari.	4
9	O'zbekistonda mehnat resurslaridan foydalanish muammolari.	6
10	O'zbekistonda aholining hududiy joylashuvi.	6
11	Mustaqillik yillarida O'zbekistonda urbanizatsiya jarayonining	4

	rivojlanishi.	
12	O'zbek millati va tilining shakllanish xususiyatlari.	4
13	Dunyo dinlarining geografik tarqalishi.	6
14	Global demografik muammolar va ularni hal etish yo'llari.	6
	Jami:	64

Mustaqil ishlarni bajarish bo'yicha namuna:

Mavzu: Aholi sonining davriy o'zgarish xususiyatlari

Mavzuning maqsadi: Aholi sonining davriy o'zgarish xususiyatlarini o'rganish.

Mustaqil ish yuzasidan topshiriqlar:

1. Aholining ayrim tarixiy davrlardagi soni va dinamikasi.
2. Yer shari aholisining o'sishi jadvali.
3. Jahon aholisining soni, dinamikasi va uning ayrim hududlar bo'yicha taqsimlanishi-mln kishi hisobida-jadvali.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Baxritdinov B.A. va boshqalar. Jahon ijtimoiy-iqtisodiy geografiyasi. T.: 2008.
2. Bo'riyeva M, Tojiyeva Z., Zokirov S. Aholi geografiyasi va demografiya asoslari. Toshkent.: 2011y.
3. Qayumov A. va boshqalar. Aholi geografiyasi va demografiyasi. Toshkent.: 2011y.

ASOSIY VA QO'SHIMCHA O'QUV ADABIYOTLAR HAMDA AXBOROT MANBALARI

ASOSIY ADABIYOTLAR:

1. Baxritdinov B.A. va boshqalar. Jahon ijtimoiy-iqtisodiy geografiyasi. T.: 2008.
2. Bo'riyeva M, Tojiyeva Z., Zokirov S. Aholi geografiyasi va demografiya asoslari. Toshkent.: 2011y.
3. Qayumov A. va boshqalar. Aholi geografiyasi va demografiyasi. Toshkent.: 2011y.
4. Romashova T.V. Geografiya naseleniya s osnovami demografiya (praktikum). TOMSK. 2014. 100 s.

Qo'shimcha adabiyotlar:

5. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik-har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. g'g' Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.
6. Sh.Mirziyoyev-Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. T.: O'zbekiston. 2017 y. 488-b.
7. O'zbekiston Respublikasini yanad rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami. 2017 y., 6-son, 70-modda.
8. Sh.Mirziyoyev -Qonun ustivorligi va inson manfaatlarini ta'minlash-yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. T.:O'zbekiston. 2017. 48-b. Konstitutsiyaning 24 yilligiga bag'ishlangan nutqi, 2016 y. 7-dekabr.
9. Bo'riyeva M.R. O'zbekistonda oila demografiyasi. T.: O'qituvchi, 1997y.
10. Nazarova X. Aholi migratsiyasida ayollarning roli. T.: O'qituvchi, 1999 y.
11. Bo'riyeva M.R. Oila va demografiya asoslari (ma'ruza matni) Toshkent.: 2001

Internet saytlar:

12. www.tdpu.uz
13. www.pedagog.uz
14. www.ziynet.uz
15. www.lex.uz
16. www.bilim.uz
17. www.gov.uz